

Filatelistická literatura

Filatelistická literatura je jedním z důležitých zdrojů informací, faktů a souvislostí, které vedle archivních dokumentů patří mezi prameny, z nichž čerpá sběratel, badatel či vystavovatel při své činnosti. Lze ji definovat, jako **písemný či elektronický materiál vztahující se k filatelii, primárně obsahující informace o poštovních známkách a poštovní historii.**

Proč je filatelistická literatura tak důležitá? Jejím hlavním cílem je rozšiřování vědomostí a znalostí o filatelistických oborech a šíření informací mezi sběratele. dejme tomu, že se dostaneme k celistvosti ze vzdálené cizí země. Okamžitě vyvstane řada otázek. Jak se dostal dopis od odesilatele adresátovi? Jaký byl důvod zaslání dopisu? Jakými cestami se do rukou adresáta dostal? Byla to lodní pošta či letecká zásilka? Odkud přišla zásilka? Z nezávislé země? Nebo to byla kolonie? Jak to bylo s tarify? Kdo zaplatil poštovné? Jaká byla cesta zásilky? Co se dělo na hranicích států? Proč je na zásilce řada razítek, poznámek? Prošla zásilka cenzurou v době válečného konfliktu? Filatelistický a poštovně historický výzkum pomáhá odpovědět na tyto a další otázky. Výsledek je poté publikován v knihách a časopisech. A to v okamžiku, kdy sběratel usoudí, že má tolik informací a údajů, aby s nimi seznámil své spolukolegy.

Filatelistická literatura se tak dostane do rukou sběratelů, obchodníků, filatelistických společností a klubů a všeobecných a specializovaných knihoven. I slovníkové knihovny světa jsou otevřené této literatuře. Jako příklad může sloužit Britská knihovna, která ve svých fondech má 30 – 35000 filatelistických děl (stav v roce 2014). To je už úctyhodné číslo. Přidejme jen další národní knihovny a vyjde nám astronomické číslo.

Hlavní typy filatelistické literatury

Filatelistická literatura se všeobecně dělí na tyto kategorie:

1/ Katalogy známek, celin a oborů poštovní historie

Katalogy jednotlivých zemí a regionů ... Světové katalogy ... Katalogy zeměpisných oblastí (např. Katalog Afriky) ... Katalogy časových období (např. Katalog období vlády krále Jiřího V.) ... specializované katalogy (Katalog razítek, výplatních otisků, R-nálepek, perfinů, poštoven apod.)

2/ Periodika a občasníky

Časopisy ... Zpravodaje specializovaných společností, pracovních skupin, komisí a sekcí ... Občasníky filatelistických subjektů

3/ Aukční katalogy

4/ Knihy, příručky, specializované studie, monografie

5/ Sborníky a ročenky

6/ Bibliografické přehledy filatelistické a poštovně historické literatury

7/ Podpůrný materiál

Nefilatelistický materiál prospěšný sběratelům poštovních známek a poštovní historie : Všeobecné a specializované poštovní řady, předpisy a sazebníky ... Všeobecné encyklopedie a knihy o historii ... Atlasy a mapy ... Přepočítací sazby světových měn ... Dobové časopisy a noviny ... Tiskoviny o dopravních prostředcích (automobilech, vlacích atd.)

Rád se zastavím i u některých typů filatelistické literatury

Katalogy známek

Jedná se o základní druh literatury, naprosto nezbytný pro jakéhokoliv sběratele. Cenné jsou zejména v tom, že jsou více méně vyčerpávající a hlavně jsou v nich obsaženy tržní hodnoty filatelistického materiálu. Pokud hodnoty nejsou u uvedených položek, tyto katalogy obsahují alespoň speciální kapitulu obsahující návody, jak posuzovat a hodnotit filatelistický materiál.

První známkový katalog byl vytištěn ve Francii. Jeho autorem byl Oscar Berger-Levrault. Katalog vyšel 17. 9. 1861. První ilustrovaný katalog vyšel v prosinci 1861 a autorem byl Alfred Potiquet.

První katalog ve Velké Británii se objevil v roce 1862 a autoři byli hned tři Frederick Booty, Mount Brown a dr. John Edward Gray. V USA byl prvním katalogem známek *The Stamp Collector's Manual*, jehož autorem byl A. C. Kline (pseudonym pro Johna William Klina). Psal se rok 1862.

V průběhu let vývoj v oblasti katalogu známek dospěl až k několika obřím projektům, které zastřešují Michel, Zumstein či Stanley Gibbons a další.

Katalogy poštovní historie a jednotlivých oborů, jakož i specializovaných oborů mají též svou historii, zde však v porovnání s katalogy známek však neexistuje tak přesná evidence. Mnohdy existují jen hypotézy či domněnky. Věřím, že postupem času budeme mít přehled i u jednotlivých oborů.

Specializované studie

Jsou nesmírně důležité. Obvykle jdou do velké hloubky a vyčerpávajícím způsobem se daného tématu (zejména v poštovní historii) dotýkají. Autoři – specialisté píší tyto práce (a vrcholnou formu studií – monografie), kde se objevuje několik důležitých úseků – kapitol: např. se často týká jedné známky a popisuje – historii návrhu, osobnosti, které stály u vzniku známky, proces tisku, tiskařská technika, informace o prodeji, způsoby použití známky v poštovním procesu a doplňky celistvostmi. Tyto publikace vycházejí obvykle v nízkých nákladech (zájemců v době tisku není tolik), o to více se později shánějí. Příkladů máme z našeho filatelistického života velmi mnoho.

Filatelistické časopisy

Dodatkem ke knihám, časopisy tvoří masivní zdroj informací. Prvním známkovým časopisem byl *Monthly Intelligencer* z Birminghamu v Anglii. Periodika, občasníky a zpravodaje jsou dalším důležitým médiem. Vydávají je kluby, společnosti, pracovní skupiny a další entity.

Některé populární filatelistické časopisy:

- The American Philatelist
- - Canadian Stamp News
- Deutsche Briefmarken Zeitung
- Gibbons Stamp Monthly

Je třeba dalších kvalitních časopisů jak v papírové formě, tak i v elektronické. Některé časopisy své výtisky zpoplatňují – jako například The London Philatelist.

Filatelistická bibliografie

Vysoce důležitá filatelistická literatura, na jednom místě soustřeďuje cenné informace –souhrn literatury k danému tématu. Většinu zdrojů a pramenů k dané tematice. Jeden z časopisů vyniká – Philatelic Literature Review (publikuje čtvrtletně the American Philatelic Research Library).

Dodávám, že se vyplatí mít při ruce seznam filatelistických časopisů, jakož i list filatelistických knihoven a mít možnost tyto seznamy využít.

Jako všeobecné pomůcky doporučuji práce Briana Birche (Bibliography of General Literature in the Philatelic Library of Brian J. Birch, vydáno 2011), Jamese Neguse (Philatelic Literature. Compilation Techniques and Reference Sources, 1991) a Paula S. Ulricha (Wie finde ich philatelische Informationen?, 1978). Věřím, že vášnivý filatelista překoná i handicap neznalosti cizích jazyků při studiu těchto pomůcek. Některé práce byly přeloženy do češtiny (například práce Jamese Mackaye a dalších).

Existence filatelistických titulů je nezbytná pro sběratelské a badatelské účely tak jako archivní fondy a archiváře.

Jako ilustrace k tomuto textu přikládám náátkou vybrané titulky časopisů a publikací z mé knihovny.

Přidáno: 7. 7. 2015

Autor: Ivan Leiš